

Granskning av bidrag och stöd till föreningar Håbo kommun

Revisionsrapport
Oktober 2019

*Sofia Nylund
Ellen Röllgårdh*

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	3
2.	Inledning	6
3.	Iakttagelser och bedömningar	10
4.	Revisionell bedömning	16
5.	Bilagor	20

Sammanfattande bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Håbo kommun genomfört en granskning av kommunens stöd och bidrag till föreningar. Handläggningen är i hög grad delegerad och området bedöms även vara förtroendekänsligt varför revisorerna anser en granskning vara motiverad.

Syftet med granskningen är att besvara följande revisionsfrågor:

- Är den interna kontrollen avseende utbetalningsrutinerna för bidrag tillräcklig?
- Är uppgifterna i redovisningen aktuella, fullständiga och rättvisande?

Efter genomförd granskning är den sammanfattade bedömningen att den interna kontrollen avseende utbetalningsrutinerna för bidrag inte är tillräcklig. Vidare bedöms att uppgifterna i redovisningen är aktuella, fullständiga och rättvisande.

Den sammanfattande bedömningen grundar sig på bedömning av fyra kontrollmål. Dessa kontrollmål har bedömts genom intervjuer, dokumentstudier och verifiering av genomförda utbetalningar mot gällande bidragsnormer och underliggande underlag.

Nedan presenteras en del av iakttagelserna:

- Nämnden har gällande bidragsregler samt att en aktuell delegationsordning. Vi konstaterar att det saknas upprättade handhavanderutiner för bidragsprocessen men att detta identifierats av förvaltningen och planeras att åtgärdas.

- Det saknas riktlinjer för jävs- och förtroendekänsliga situationer i samband med föreningsbidrag. Vidare saknas kontinuitet i utvärderingen av ansökningar. Även om förvaltningen identifierat ett behov av att skapa enhetlighet i förfarandet har ett nytt arbetssätt inte förankrats.
- Det saknas rutiner för kontroller av de allmänna och specifika bestämmelserna i bidragsreglerna som föreningarna måste uppfylla för att kunna få bidrag. Vi ser positivt på att det finns en medvetenhet kring behovet av tydligare kontroller från förvaltningens sida.
- Det saknas former och rutiner för hur löpande uppföljning och avstämning av bidragsutbetalningar ska genomföras.

Vi förutsätter att nämnden säkerställer att åtgärder vidtas med anledning av noterade brister.

1

Inledning

Inledning

Bakgrund

Håbo kommun stödjer föreningslivet på flera olika sätt. Bidrag kan sökas av ideella föreningar. Såväl kulturföreningar, barn- och ungdomsföreningar som vuxenföreningar inom kultur- och fritidsnämndens område kan ansöka om stöd i olika former. Handläggningen är i hög grad delegerad och området bedöms även vara förtroendekänsligt varför revisorerna anser en granskning vara motiverad.

Granskningen inriktas mot att bedöma om den interna kontrollen avseende utbetalningsrutinerna inom ovanstående områden är tillräcklig och redovisningen rättvisande. Fokus ligger på om det finns kontroller som säkerställer att utbetalningarna baseras på fastställda regler/beslut, att rutinerna säkerställer dualitet (tvåhandsprincip) och att beredskap för hantering av eventuell jävsproblematik finns etablerade samt om löpande uppföljning och avstämning av bidrag sker för att säkerställa en korrekt utbetalning.

Syfte och Revisionsfrågor

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Är den interna kontrollen avseende utbetalningsrutinerna för bidrag tillräcklig?
- Är uppgifterna i redovisningen aktuella, fullständiga och rättvisande?

Revisionskriterier

- Håbo kommuns riktlinjer för föreningsbidrag
- Kommunens regler för ekonomisk förvaltning

Inledning

Kontrollmål

För att besvara revisionsfrågorna och därmed uppnå syftet med granskningen har följande kontrollmål formulerats:

- Det finns dokumenterade riktlinjer/anvisningar kring hantering och attest av bidrag/stöd.
- Rutinerna säkerställer en tillfredsställande dualitet samt hantering av jävsproblematik.
- Det finns kontroller som säkerställer att utbetalningarna baseras på fastställda regler/beslut.
- Det finns rutiner för löpande uppföljning och avstämning av bidragsutbetalningar.

Avgränsning

Granskningen avgränsas till Kultur- och fritidsnämnden.

Metod

Granskningen har skett dels genom intervju med berörda handläggare och fritidschef samt nämndsekreterare, och dels genom genomgång av befintliga system och rutiner för utbetalning. Genomgången syftar bl.a. till att kartlägga vilka kontroller som finns inbyggda för att säkerställa en tillfredsställande hantering. För att säkerställa att system och rutiner för utbetalning fungerar på avsett sätt sker en verifierande granskning för ett urval utbetalningar samt i förekommande fall test av befintliga kontroller. Granskningen har genomförts under maj och juni 2019. Stickproven behandlar utbetalningar under 2019.

Rapporten har varit föremål för sakgranskning av de inblandade och intervjuade i granskningen.

Håbo kommuns föreningsbidrag

Kultur- och fritidsnämnden har kommunfullmäktiges uppdrag att fördela olika ekonomiska bidrag. Allmänna bestämmelser för föreningsbidrag är antagna av Kommunfullmäktige den 1 oktober 2018 och gäller från den 1 januari år 2019.

Följande former av bidrag finns att söka:

- Lokalt aktivitetsbidrag
- Bidrag till pensionärs- och handikappföreningar
- Ungdomsbidrag
- Kultur- och arrangemangsbidrag
- Uppdragsbidrag
- Lokal- och driftsbidrag
- Projektbidrag
- Nattvandringssbidrag

2

lakttagelser och
bedömningar

Iakttagelser och bedömningar

Kontrollmål 1: Det finns dokumenterade riktlinjer/anvisningar kring hantering och attest av bidrag/stöd.

Iakttagelser

Dokumentet *Regelverk för föreningsbidrag 2019*, antaget av kommunfullmäktige 2018-10-01, innehåller allmänna bestämmelser för föreningsbidrag i Håbo kommun och särskilda bestämmelser för Lokalt aktivitetsbidrag, Bidrag till pensionärs- och handikappföreningar, Ungdomsbidrag, Kultur- och arrangemangsbidrag, Uppdragsbidrag, Lokal- och driftsbidrag, Projektbidrag samt Bidrag för nattvandring i Håbo kommun.

Nämnden antog nya regler för Bidrag till studieförbund och regler för Kulturstipendium på sammanträdet 2019-04-29. Det har vid tidpunkten för granskningen inte beviljats några Bidrag till studieförbund, och Kulturstipendium delas ut till hösten. Vid tidpunkten för granskningen har det för 2019 beviljats bidrag inom kategorin Lokalt aktivitetsbidrag, Bidrag till pensionärs- och handikappföreningar samt Uppdragsbidrag.

I kultur- och fritidsnämndens delegationsordning, reviderad 2018-01-04, framgår att föreningsutvecklare, efter samråd med barn- och ungdomskoordinator, har delegation på att fatta beslut om ungdomsbidrag. Vidare att föreningsutvecklare och verksamhetsutvecklare kultur har delegation att fatta beslut om Kultur- och arrangemangsbidrag upp till 0,25 prisbasbelopp. Kulturchef och fritidschef har delegation att fatta beslut om Kultur- och arrangemangsbidrag över det beloppet. Fritidschef har delegation att fatta beslut om Uppdragsbidrag upp till ett (1) prisbasbelopp, Lokal- och driftsbidrag samt Projektbidrag, i de fall något bidrag berör kulturverksamhet eller kulturförening ska beslut fattas efter samråd med kulturchef.

I intervju beskrivs att nämnden fattar beslut om ett fast belopp per deltagare för Lokalt aktivitetsbidrag och Bidrag till pensionärs- och handikappföreningar, vilket förvaltningen sedan verkställer baserat på föreningarnas uppgifter i ansökan. I intervju framkommer även att det är upp till handläggaren (föreningsutvecklare eller verksamhetsutvecklare) att uppmärksamma om ett beslut avseende bidrag ska lyftas till fritidschef eller om beslutet kan fattas direkt av handläggaren enligt delegationsordningen. Systemet som används för att godkänna bidrag har inga spärrar utan tillåter handläggare att fatta beslut oavsett belopp.

Vid intervju framkommer att det inte finns nedtecknade handhavanderutiner för handläggning och bedömning av bidrag. Förvaltningen är vid tidpunkten för granskningen mitt uppe i att ta fram en processkartläggning av bidragshanteringen och i och med detta identifieras vilka dokument som behöver tas fram, bland annat nämns behov av gemensamma bedömningsgrunder och rutiner för handläggning. Processkartläggningen ska leda fram till ett flödesschema som beräknas vara klart till hösten 2019.

Bedömning

Vår bedömning är att kontrollmålet är delvis uppfyllt. Bedömningen baseras på att nämnden har gällande bidragsregler samt en aktuell delegationsordning. Vi konstaterar att det saknas upprättade handhavanderutiner för bidragsprocessen men att detta identifierats av förvaltningen och planeras att åtgärdas.

Iakttagelser och bedömningar

Kontrollmål 2: Rutinerna säkerställer en tillfredsställande dualitet samt hantering av jävsproblematik.

Iakttagelser

Enligt kommunens rutiner ska *Policy för förebyggande av korruption*, *Policy för uppvaktning av anställda och förtroendevalda* samt *Policy för representation inom Håbo kommun och dess bolag*, behandlas under en nyanställds introduktion. I intervjuerna framkommer att detta inte alltid görs och att frågan om jäv och förtroendekänsliga situationer inte diskuterats i någon stor omfattning. Det finns ingen specifik riktlinje för jäv och förtroendekänsliga situationer gällande hantering av föreningsbidrag.

De intervjuade som jobbar med bidrag är själva inte bosatta i kommunen och ser det som naturligt att det finns en god kontakt mellan förvaltningen och föreningarna där alla föreningar på ett likvärdigt sätt uppmuntras att söka bidrag och be om hjälp i ansökningsprocessen. De som handlägger bidrag får enligt uppgift inte själva vara medlem i föreningarna.

Alla bidrag ska från och med 2019 sökas genom systemet FRI men i undantagsfall får förvaltningen fortfarande en del ansökningar och underlag i pappersform. För Lokalt aktivitetsbidrag och Bidrag till pensionärs- och handikappföreningar godkänns bidragsbelopp baserat på nämndens beslut om ersättning per närvaromarkering och föreningens redovisade närvarande medlemmar. Bidragsansökningarna mottas i FRI av handläggare. Aktuell handläggare och chef möts för att läsa och bedöma ansökningarna, och den som har delegation fattar beslutet vilket går som en utbetalningsfil vidare till kommunens ekonomienhet. Ekonomienheten i sin tur måste ha en sammanställd och av chef underskriven lista som kompletterar filen. Utbetalningsfilen går inte att modifiera utan förmedlas från systemet till ekonomienheten där den läses av systemet och attesteras.

Enligt intervju diskuteras resterande bidragsformer när ansökningar kommer in. Detta diskussionsforum för bidragsansökningar är nytt för i år och har ännu inte formaliserats. De intervjuade beskriver att det på förvaltningen förs dagliga samtal kring bedömningen av ansökningarna. De intervjuade beskriver vidare att behovet av diskussion uppstått i och med de nya bidragsreglerna från oktober 2018 för att få syn på hur ansökningar ska värderas och bedömas enhetligt. Diskussionerna ska mynna ut i de rutiner som man enligt processbeskrivningen också sett ett behov av. Efter diskussion godkänns ansökan och utbetalningsfilen förmedlas till ekonomienheten för utbetalning. Fritidschef kontrollerar sedan listor över samtliga attesterade bidrag i redovisningen.

I intervjuerna beskrivs att det finns risker i behandlingsförfarandet av bidragsansökningar. Dels finns det inget formellt krav att en ansökan ska utvärderas av fler än handläggaren och dels saknas rutin för att, och hur, utvärderingen av ansökan ska dokumenteras.

Bedömning

Vår bedömning är att kontrollmålet inte är uppfyllt. Bedömningen baseras på att det saknas riktlinjer för jävs- och förtroendekänsliga situationer i samband med föreningsbidrag. Vidare saknas kontinuitet i utvärderingen av ansökningar. Även om förvaltningen identifierat ett behov av att skapa enhetlighet i förfarandet har ett nytt arbetssätt inte förankrats.

Iakttagelser och bedömningar

Kontrollmål 3: Det finns kontroller som säkerställer att utbetalningarna baseras på fastställda regler/beslut.

Iakttagelser

Som nämnt under kontrollmål 2 godkänns Lokalt aktivitetsbidrag och Bidrag till pensionärs- och handikappföreningar av handläggare eller chef baserat på de uppgifter och dokument som lämnas av föreningen i FRI, för Bidrag till pensionärs- och handikappföreningar måste även ett revisorsstyrkt medlemsantal bifogas. För resterande bidrag ska föreningarna lämna uppgifter och bifoga dokument i FRI. Därpå följer en diskussion på förvaltningen om bedömningen av underlaget vilket leder fram till ett beslut. Det är inte tydligt hur denna diskussion ska gå till och på vilka grunder som besluten vilar.

I intervjuer framkommer att det i och med de nya bidragsreglerna uppdragats ett behov av tydligare kontroller av de bestämmelser som gäller för bidragen. Det saknas rutiner för hur de allmänna bestämmelserna avseende bland annat värdegrund och försäkring ska kontrolleras. Idag gör förvaltningen inga sådana kontroller av föreningarna. I processkartläggningen har detta identifierats som ett utvecklingsområde. Förvaltningen arbetar bl. a. för att föreningarna ska få ta del av en värdegrundsutbildning.

Gällande de särskilda bestämmelserna för de specifika bidragen saknas även där rutiner för att kontrollera uppgifterna som föreningarna lämnar. För exempelvis Lokalt aktivitetsbidrag kan förvaltningen kontrollera uppgifter avseende medlemsavgift, medlemmarnas ålder, ledarnas ålder m.m. via Riksidrottsförbundets listor. Det finns dock ingen rutin eller praxis som säkerställer att detta görs. I intervju uppges att förvaltningen under året ska gå ut och besöka verksamheter och ta stickprov på närvarande medlemmar, vilket vid årets slut ska kontrolleras mot Riksidrottsförbundets listor. I intervju beskrivs även att Riksidrottsförbundets hantering av närvaroregistrering ska bli mer användarvänlig framöver vilket kommer att gynna även förvaltningen som kan ta del av statistiken för att kontrollera föreningarnas uppgifter.

Vidare framkommer att systemet FRI tillåter att bidrag godkänns och skickas till ekonomiavdelningen för attest, även om det saknas dokument och information från föreningarna i systemet.

Se vidare matrisen på s 15.

Bedömning

Vår bedömning är att kontrollmålet inte är uppfyllt. Bedömningen baseras på att det saknas rutiner för kontroller av de allmänna och specifika bestämmelserna i bidragsreglerna som föreningarna måste uppfylla för att kunna få bidrag. Vi ser positivt på att det finns en medvetenhet kring behovet av tydligare kontroller från förvaltningens sida.

Iakttagelser och bedömningar

Kontrollmål 4: Det finns rutiner för löpande uppföljning och avstämning av bidragsutbetalningar.

Iakttagelser

Det finns idag inga riktlinjer eller rutiner för hur uppföljning och avstämningar av bidragsutbetalningar ska göras. I intervjuer beskrivs en medvetenhet kring behovet av att upprätta rutiner för att säkerställa att uppföljningar sker och strukturera uppföljningarnas innehåll i enlighet med bidragsreglerna.

Av bidragsreglerna framkommer att föreningar som fått beviljat Ungdomsbidrag, Projektbidrag för publika arrangemang, Bidrag till traditioner och högtider samt Projektbidrag ska redovisa underlag från arrangemanget senast tre månader efter det gått av stapeln. Det finns idag ingen mall för hur föreningarnas redovisning ska se ut eller rutiner som säkerställer att redovisningen inkommer. För Ungdomsbidrag, Projektbidrag för publika arrangemang, Bidrag till traditioner och högtider samt Projektbidrag gäller dessutom återbetalningsskyldighet om utbetalda pengar inte använts i projektet. Det finns inga rutiner som säkerställer att detta efterlevs. Verksamhetsbidrag för publika arrangemang och Uppdragsbidrag ska enligt bidragsreglerna redovisas och följs upp i årligen. Det finns ännu inga former för hur detta ska ske.

Det framkommer i intervju att förvaltningen håller på att se över hur bidrag och lokalsubventioner ska redovisas. I dagsläget redovisas bidragen och vad föreningarna betalar i hyra till kommunen men inte hur mycket subventioneringen av hyran består av, vilket ger en missvisande bild av hur mycket kommunen faktiskt ger i bidrag till föreningen. Redovisning av föreningarnas lokalsubvention ska inkluderas i nästa års fakturor.

Bedömning

Vår bedömning är att kontrollmålet inte är uppfyllt. Bedömningen baseras på att det saknas former och rutiner för hur löpande uppföljning och avstämning av bidragsutbetalningar ska genomföras.

Stickprov

Vi har för stickprovet tagit del av relevant material för fem föreningar gällande ansökningar, underlag och beslut samt i intervju med handläggare verifierat processer och material i systemet FRI.

Som nämnts under kontrollmål 3 saknas former för att kontrollera föreningarnas ansökningar samt inlämnade uppgifter och dokument i förhållande till de allmänna bestämmelserna i bidragsreglerna.

Vi har i granskningen inte kunnat verifiera att föreningarnas ansökningar är förenliga med de allmänna bestämmelserna avseende värdegrund, att medlemmar bosatta i kommunen, att föreningen är ansluten till riksorganisation om möjligt samt om föreningen har en försäkring som täcker medlemmarna/deltagarna.

Dessutom saknas följande dokument som enligt bidragsreglerna och de allmänna bestämmelserna ska ingå i ansökan:

- Revisionsberättelse för Bålsta Hockey Club
- Revisionsstyrkt medlemsantal för Bålsta Hockey Club, Håbogymnasterna, SPF Seniorerna Håbo och Håbogymnasterna
- Stadgar för Håbogymnasterna och Club Myran

I samband med granskningen efterfrågade förvaltningen ovan saknade underlag från föreningarna och fick stadgar från Håbogymnasterna och Club Myran samt Medlemsantal från Håbogymnasterna och SPF Seniorerna Håbo. Detta visar att materialet fanns men att rutiner saknas för att inhämta uppgifter för att säkerställa att bidragsreglerna efterföljs.

Gällande de särskilda bestämmelserna för respektive bidrag har vi tittat närmre på de bidragsformer som ingår i stickprovet, tillika de bidragsformer som ännu beviljats under 2019.

Vi har i granskningen inte kunnat verifiera alla kriterier för Lokalt aktivitetsbidrag. Enligt intervju kan dessa uppgifter stämmas av mot Riksidrottsförbundets listor men det saknas dokumentation på att det gjorts i nedan fall.

För Uppdragsbidraget som beviljats finns ett beslut. De uppdragsöverenskommelser och avtal som enligt bidragsreglerna ska upprättas och följas upp har inte kunnat verifieras.

	Bålsta Hockey Club (Lokalt aktivitetsbidrag)	Håbo Ridklubb (Lokalt aktivitetsbidrag)	Håbo Ridklubb (Uppdragsbidrag)	SPF Seniorerna (Pensionärs- och handikappbidrag)	Håbogymnasterna (Lokalt aktivitetsbidrag)	SPF Seniorerna Håbo (Pensionärs- och handikappbidrag)
Allmänna villkor	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Särskilda villkor	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja

2019-10-16

Henrik Fagerlind

Uppdragsledare

Sofia Nylund

Projektledare

pwc.se

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Håbo kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.

Bilaga – styrande dokument

- Kultur- och fritidsnämndens delegationsordning
- Utbetalningslista över Barn- och ungdomsföreningar/aktivitetsbidrag samt Pensionärs- och handikappföreningar från 2019-04-11.
- Regler för kulturstipendium i Håbo kommun.
- Regler för bidrag till studieförbund
- Regelverk för föreningsbidrag 2019
- Policy för förebyggande av korruption, Policy för uppvaktning av anställda och förtroendevalda samt Policy för representation inom Håbo kommun och dess bolag

